

Stockholms stads äldreombudsman, rapport 2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Stockholms stads äldreombudsman, rapport 2024 godkänns enligt bilaga till utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Anders Österberg

Sammanfattning av ärendet

Stadens äldreombudsman verkar för att äldre personer i Stockholms stad ska ha goda levnadsförhållanden och bevakar på en stadsövergripande nivå äldres intressen och rättigheter inom stadens alla verksamhetsområden. Äldreombudsmannen svarar för information, rådgivning och omvärldsbevakning inom sitt verksamhetsområde.

Äldreombudsmannen ska vartannat år lämna en rapport till kommunfullmäktige om sin verksamhet samt om de frågor rörande äldres levnadsvillkor som ombudsmannen bedömer att kommunfullmäktige behöver ha kännedom om. Äldreombudsmannen lämnar rekommendationer för stadens fortsatta arbete kring äldres levnadsvillkor samt exempel på aktiviteter inom ramen för äldreombudsmannens verksamhet.

Områden som belyses i rapport 2024 är bland annat äldres delaktighet och inflytande, digital inkludering, motverkande av social isolering och ensamhet samt bostäder för äldre.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Till att börja med vill jag tacka äldreombudsmannen i Stockholms stad för sitt arbete och för rapporten som bidrar med värdefull kunskap för oss alla i arbetet för en äldrevänlig stad där det finns möjligheter för alla, oavsett ålder, att vara en resurs i samhället.

Det är tydligt att hela samhället i alla delar behöver ändra sitt sätt att se på åldrandet. Under och efter covid-pandemin, då många röster höjdes mot den ofta så generella behandlingen av personer över 65 år, blev det än mer tydligt att äldre människor inte

är en homogen massa, utan lika olika som alla andra åldersgrupper. Inte minst i en framtid där den demografiska utvecklingen kommer att leda till brist på medarbetare inom välfärden. Det är ett omodernt sätt att se på äldre, vi måste förstå att en 65-åring kan vara lika aktuell för en plats på ett vård- och omsorgsboende, som för en plats i personalstyrkan på sagda boende.

Äldreombudsmannens rapport bjuder på glädjande, inspirerande och även nedslående läsning för oss som arbetar för att göra Stockholm till en stad för alla, där vi behandlar varandra med respekt och står upp för alla människors lika värde och rättigheter, mot diskriminering och otrygghet.

De områden som belyses särskilt i äldreombudsmannens rapport 2024, äldres delaktighet och inflytande, digital inkludering, motverkande av social isolering och ensamhet samt bostäder för äldre, är något vi i den rödgröna majoriteten arbetat för att förändra och förbättra och fortsatt kommer att arbeta för även i framtiden.

Men vi kan alltid bli bättre.

Stockholm ska vara en stad som håller samman, men skilda uppväxtvillkor och hälsorisker i barndomen påverkar hälsan och välbefinnandet för resten av livet. En progressiv och medveten politik inom alla stadens verksamhetsområden behövs för att minska dessa skillnader. Oavsett ålder och hälsostatus ska individens behov stå i centrum och alla invånare i Stockholm ska ha en god livskvalitet.

På senare år har den strukturella hemlösheten ökat och även andelen kvinnor i hemlöshet. Att ha ett arbete med en lön man kan leva på och därmed även senare en pension man kan försörja sig på är en avgörande faktor för en individs självständighet och trygghet. Därför ska arbetet med trygga anställningar på heltid och insatser för att förbättra arbetsmiljön fortsätta med oförminskad styrka.

Äldres perspektiv behöver finnas med i all stadsplanering och en universell utformning där alla kan ta sig fram, även de som går med rullator eller sitter i rullstol, då det är bra för alla. Vi ska utveckla seniorbostäderna för att öka servicen genom att skapa möjligheter att samlokalisera aktivitetscenter, hemtjänst och annan service riktad till äldre. Möjligheten till samvaro med andra ska finnas för den som inte vill vara ensam.

Att vara ofrivilligt ensam är inte bara besvärligt eller till och med fruktansvärt för den enskilde, det kan också leda till fysiska och psykiska följsjukdomar för den drabbade. Och vice versa, fysiska sjukdomar och psykisk ohälsa kan leda till ofrivillig ensamhet. Det uppsökande och förebyggande arbetet måste utvecklas kontinuerligt i alla delar av staden för att nå den som är ofrivilligt ensam.

Det är ingen tvekan om att digitaliseringen innebär stora möjligheter och förenklar många vardag, men den kan också exkludera människor. För att nya tekniska lösningar ska stärka möjligheterna att delta i samhällslivet måste den vara inkluderande och oberoende av ekonomi eller funktionsförmåga. Vi måste därför

alltid ha ett brett spektrum av tilltänkta användare i åtanke då vi inför digitala verktyg i våra verksamheter.

Återigen vill jag tacka äldreombudsmannen för rapporten som kommer att bidra till det fortsatta arbetet med att bygga ett äldrevänligt Stockholm.

Bilaga

Stockholms stads äldreombudsman, rapport 2024, dnr KS 2025/113-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Liberalerna uppskattar det arbete som äldreombudsmannen i Stockholms stad bedriver och ser rapporten som ett värdefullt bidrag till förståelsen av äldreinvånarnas situation. Den erbjuder en omfattande genomgång av de utmaningar som äldre möter och lyfter fram flera viktiga områden där förbättringar behövs. Bland annat betonas vikten av att äldre, särskilt de över 75 år, ges bättre möjligheter till digital utbildning – en central insikt i en tid där digital delaktighet blir alltmer avgörande för att kunna ta del av samhällets tjänster och information.

Vi noterar också att rapporten tar upp vikten av tillgängliga gator och parker, men att det saknas en diskussion om de förutsättningar som gör det möjligt för äldre att faktiskt kunna utnyttja dessa miljöer. Stillasittandet ökar bland äldre, något som påverkar både hälsa och livskvalitet. En stark kropp ger ökat välbefinnande och ökad trygghet. För den som känner sig osäker på sin egen balans och styrka kan steget ut i samhället kännas långt. Förebyggande insatser mot fallskador, undernäring och liggsår är därför avgörande, men lyfts inte fram i tillräcklig omfattning i rapporten.

Vi noterar även att rapporten i stor utsträckning hänvisar till nationell forskning, trots att det är en kommunal rapport. Äldreombudsmannen kan med fördel tydligare redogöra för vad som behövs specifikt i Stockholm och vilka åtgärder som bör prioriteras här.

Liberalerna vill se en äldrepolitik som inte enbart konstaterar utmaningar utan också ger konkreta lösningar. Det behövs tydliga insatser för att stärka digital delaktighet, fysisk hälsa och förebyggande vård. Vi vill att Stockholms stad prioriterar utbildningsprogram för digital inkludering, satsar på förebyggande hälsovård och säkerställer att äldre har de förutsättningar som krävs för att leva ett aktivt och självständigt liv så länge som möjligt.

Stockholm ska vara en stad där alla generationer har möjlighet att delta fullt ut i samhället. Vi ser fram emot att fortsätta arbeta för en stad där äldre inte bara inkluderas i diskussionen – utan också ges verktyg och stöd för att leva ett rikt och självständigt liv.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 19 mars 2025

Anders Österberg
Kommunstyrelsens ordförande

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Inledningsvis vill vi tacka stadens äldreombudsman för en överskådlig och relevant rapport. I Stockholm ska alla kunna känna trygghet hela livet ut med en äldreomsorg som håller en hög kvalitet och där individens behov och önskan är central.

Äldreombudsmannen lyfter vikten av att staden säkerställer äldres rätt att delta på lika villkor, genom att erbjuda äldre invånare möjligheter att delta i samhällslivet som andra. Vi håller med om att detta är en mycket prioriterad fråga. Samtidigt har det framkommit att de öppna träffpunkter och mötesplatser för seniorer, som staden ansvarar för, förutsätter att besökarna är självständiga. Det stänger ute äldre personer med funktionsnedsättningar från att delta i sociala aktiviteter och ökar risken för ofrivillig ensamhet och isolering.

En annan potentiell inlåsningsfaktor är den årligt återkommande ishalkan. Man talar om att effekten när äldre blir fast i sina hem kan jämföras med isoleringen som många upplevde under pandemiåren. Nu går vi mot varmare tider men vi kan vara säkra på att isiga gator kommer igen och att vi behöver göra mer för att bättre förebygga olyckor och isolering bland stadens äldre.

Centerpartiet har lyft behovet om att kunna ge särskild förtur till bostadsanpassning vid hastigt uppkomna behov och att det säkerställs att individers brådskande behov går före stuprörsorganisation och onödig byråkrati. Idag handläggs alla ansökningar i tur och ordning. Vid en första anblick kan köandet verka både demokratiskt och rättvist men få skulle anse att ”först till kvarn”- principen ska tillämpas inom akutsjukvården. Att patienter med akuta blödningar eller hjärtinfarkter snällt ska ställa sig i kö medan de som kommit in före med snuvor och öroninflammation behandlas. Lika konstigt är det att hantera inkommande ansökningar om bostadsanpassning efter kötid och inte väga in akuta behov.

Bevisligen finns det mycket kvar att göra innan staden är fullt äldrevänlig, men genom att ta med oss äldreombudsmannens rapport och rekommendationer i arbetet framåt, kommer vi att komma närmare målet.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

Kristdemokraterna välkomnar äldreombudsmannens rapport, ett viktigt dokument för att Stockholm ska bli världens bästa stad att åldras i. Rapporten ger insiktsfulla analyser och goda rekommendationer inom de tre fokusområdena.

Kristdemokraterna har också länge lyft vikten av att äldre ges samma möjlighet till delaktighet i samhället som andra grupper, att det digitala utanförskapet för äldre bryts samt motverka social isolering och ensamhet.

I vår budgetreservation anslog vi därför bland annat en återstart och ett utökande av det brottsförebyggande arbetet mot äldre, för att motverka isolering till följd av rädsla för att utsättas för brott. Även insatser med vårdjur för personer i särskilt boende fick extra pengar i vår budgetreservation.

Vänsterstyrets låga uppräknings av hemtjänstpengen riskerar tvärtom att minska äldres möjligheter till delaktighet i samhället, att spä på social isolering och leda till ökad ofrivillig ensamhet. Äldreombudsmannens rapport visar tyvärr att det fortfarande är en lång väg kvar innan vi är på en nivå som möter vår höga ambitionsnivå på området. Vi beklagar därför vänsterstyrets nedprioriteringar på äldreområdet.

Ärendet

Äldreombudsmannens rapport 2024 beskriver olika utmaningar som äldre möter i form av social isolering, otillgängliga bostäder och bristande tillgång till digital teknik, vilket hindrar full delaktighet i samhället. Dessa utmaningar i kombination med den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning ställer enligt ombudsmannen stora krav på stadens förmåga att arbeta för en åldersvänlig miljö. Rapporten belyser olika aspekter som medför utmaningar för äldre, till exempel en stereotyp syn på äldre som svaga och mottagare av omsorg.

I rapporten lyfter ombudsmannen även fram möjliga steg framåt och exempel på lösningar som bidrar till att äldre i högre grad kan dra nytta av digitala lösningar, vara aktiva medborgare och leva ett självständigt liv. Ombudsmannen lämnar rekommendationer för stadens fortsatta arbete kring äldres levnadsvillkor, bland annat utbildningsinsatser om ålderism, utbildningsprogram för äldre om digitala verktyg, samverkan mellan samhällsaktörer för att stärka äldres möjligheter till sociala band och meningsfulla liv samt fler tillgängliga och anpassade bostäder.

Rapportens avslutande del ger exempel på aktiviteter inom ramen för äldreombudsmannens verksamhet.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 februari 2025 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholms stads budget 2025 och handlingsplan för en äldrevänlig stad anges riktningen för stadens arbete med att stärka och förbättra äldres levnadsvillkor. Stadens verksamheter bidrar i detta arbete utifrån flera olika perspektiv. Det handlar bland annat om att äldres röster ska bli hörda i aspekter som rör deras levnadsvillkor och kunna leva ett självständigt liv så länge som möjligt, samt ett äldreperspektiv i stadsplaneringen. I stadens nya program för de mänskliga rättigheterna ingår äldre personer som en av de grupper i samhället för vilka staden ska bidra till jämlika levnadsvillkor genom att arbeta systematiskt och sammanhållet.

Stadsledningskontoret anser att äldreombudsmannens rapport 2024 kommer att utgöra ett stöd i stadens fortsatta arbete för att Stockholm ska vara en bra stad att åldras i.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner Stockholms stads äldreombudsman, rapport 2024.